

چکیده مقالات
دومین همایش بین المللی
زبان‌ها و گویش‌های ایرانی

دبیر علمی:

محمود جعفری دهقی

دبیران اجرایی:

مریم مسگرخویی

شیمای جعفری دهقی

نازنین خلیلی پور

ویراستار فنی:

مریم مسگرخویی

مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی
(مرکز پژوهش‌های ایرانی و اسلامی)

۱۳۹۳

دومین همایش بین‌المللی زبان‌ها و گویش‌های ایرانی: گذشته و حال

ترکیب و اشتقاق صورت می‌گیرد و در کنار این دو فرایند «دوگان‌سازی» نیز با بسامدی پایین‌تر نقشی کم‌رنگ در ساخت واژه‌های اوستایی دارد. لازم به توضیح است که اسم‌های بسیط در این طبقه‌بندی قرار نمی‌گیرند. در اشتقاق اسامی در اوستا، فرایند اشتقاق به‌خصوص «پسوندافزایی»، پرکاربردتر و زایاتر از فرایند ترکیب ظاهر شده است. در پایان این تحقیق با رسم نمودار، بسامد وقوع هر یک از فرایندهای مزبور در پیکره مورد نظر به‌صورت عینی نشان داده می‌شود.

کلیدواژه‌ها: واژه‌سازی، فرایند اشتقاق، فرایند ترکیب، وندافزایی، دوگان‌سازی، اسم بسیط

بومی‌سازی واژگانی در زبان بلوچی

محمد داوید پیم^۱

علی علیزاده^۲

در جهان امروز زبان‌ها و فرهنگ‌ها ناگزیر از ارتباط با همدیگر هستند و این تعامل به دادوستد در بین زبان‌ها منتهی شده و ممکن است واژه‌ها یا اصطلاحاتی قرض گرفته شود. تحولات اجتماعی، اقتصادی، علمی و صنعتی نیز نیاز به ورود واژگان جدید را در زبان دوچندان می‌کند. زبان‌ها توانسته‌اند با انعطاف و خودجوشی بی‌نظیری، خود را با تحولات سازگار کرده و تکامل یابند. یکی از این تغییرات زبانی که طی روند وام‌گیری در سطح واژگان رخ می‌دهد، بومی‌سازی واژگانی است که منجر به هضم واژگان در زبان مقصد می‌شود، به‌گونه‌ای که این واژگان کاملاً با قواعد آن زبان همگون می‌شوند. زبان بلوچی یکی از زبان‌هایی است که به‌خصوص در دهه‌های اخیر به‌دلیل ارتباط سیاسی، مهاجرت و غیره از زبان‌های مجاور خود بالخصوص فارسی، عربی و انگلیسی تأثیر پذیرفته و واژه‌هایی از این زبان‌ها وام گرفته و این واژه‌ها به‌تدریج با تغییراتی که در آنها بوجود آمده، بومی شده‌اند. هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی فرایند بومی‌شدگی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد زبان‌شناسی دانشگاه پیام نور، m.o_payam@yahoo.com

^۲ دانش‌یار دانشگاه بیرجند، aalizadeh@birjand.ac.ir

دومین همایش بین‌المللی زبان‌ها و گویش‌های ایرانی: گذشته و حال

واژگان در زبان بلوچی است تا عوامل و میزان تأثیر این زبان از زبان‌های مذکور کشف و روند تغییراتی که در یک واژه ایجاد شده تا نهایتاً آن واژه به جزئی از این زبان بدل گردد، بررسی شود. برای جمع‌آوری داده‌ها از روش کتابخان‌های یاری گرفته شده، اما عمده اطلاعات به صورت میدانی از مکالمات روزمره گویشوران بلوچ‌زبان به دست آمده و سپس با روش توصیفی تحلیل شده است. نتایج به دست آمده از این تحقیق حاکی از آن است که اغلب تحولات زبانی در طی دهه‌های پنجاه و شصت شمسی، به دلیل مراودات تجاری، ارتباط فامیلی و مهاجرت به کشورهای همسایه صورت گرفته است. بیشتر واژه‌های وام‌گرفته و بومی‌شده در این زبان، اسامی خاص را شامل شده و غالباً نام افراد، مکان‌ها و ابزار را در بر می‌گیرد؛ بسامد واژه‌های قرضی و بومی شده مربوط به نام افراد به دلیل مسلمان بودن مردم این منطقه، همچنین نام برخی ابزار که از طریق کشورهای حاشیه خلیج فارس وارد منطقه شده‌اند، از سوی زبان عربی بیشتر است. همچنین نام برخی دیگر از ابزار مدرن نیز از انگلیسی وارد شده است. روند جایگزینی لغاتی که واج مشابه در زبان مقصد ندارد، با نزدیک‌ترین آوا از لحاظ شیوه تولید صورت گرفته است. لازم به ذکر است که همه این تغییرهای عناصر زبان، از واژگان گرفته تا صرف، نحو و آوا بدون دخالت برنامه‌ریزان زبان و دیگر عوامل خارجی و صرفاً توسط گویشوران زبان رخ داده است. لذا عناصر زبانی نباید از سوی نهادهای ذیربط تحمیل شوند، باوجوداین، برای برخی جنبه‌های زبان برنامه‌ریزی ضروری به نظر می‌رسد.

کلیدواژه‌ها: بومی‌سازی واژگانی، وام‌گیری، زبان بلوچی، زبان فارسی